

derivades d'això) o bé de pujar dalt d'una cavalcadura, si bé també s'estenia a d'altres vehicles: «yo que *munto* al tranvia y... cap al carrer de Muntaner», carta d'AmVives a Coromines, any 1904. Hi ha, però, tota una corona de zones perifèriques on la llengua oral se'n serveix com a equivalent de *pujar*, en el sentit de 'anar en un lloc més alt'. Així bastant a les Illes, en particular a Eivissa («aj dā *muntā?*» em demanava un amic, a la Vila, des de la planta baixa, 1963); a Söller (1953), a un que pujava una bicicleta per un pendent, bromejant-li «a davallar tots ets sants hi ajuden» responia «però a *muntar* ---» (l'endemà, dient-ho a un vell, contestava *pujar*). En els Pirineus occidentals només ho he sentit a la Vall d'Àneu: «dalt del Sequer hi ha 'ls corral d'E., *muntant* amunt fins a l'Aubaga»¹⁵ (Esterrí, 1964).

Mentre que en els Pirineus orientals, se sent molt pertot: Confient, Aspres i Vallespir. «Des de l'entrada de la vall) *muntem* cap al Roc del Peiró» Orellà (igual a Molig); parlant d'una sènia «l'aiga *muntava* tota sola» Llupià; «la dreta del riu en *muntant*» Corsaví; «en diuen *La Tira* perquè és una canaleta que *munta* molt» La Roca d'Albera; i descrivint-me afrontacions, «*munta* al serrat tal» Palaldà, Ceret. A l'Empordà ja no.

Però reprèn a l'Ebre, on em cridava l'atenció el 1923 a Benifallet i altres llocs de la Ribera, parlant de barcases del riu, o de camins que s'enfilen. Sense interrupció segueix això fins a Morella (Vallibona, 1934). D'allí cap al Sud, hi ha comarques valencianes on es prefereix *muntar*, i d'altres que només accepten *pujar*: «una pista que *munta* per 'munt», a la Serra d'Artana (1961); a la Ribera de Xúquer observaven a Rafelguaraf que ells diuen *pujār*, però «de Xàtiva per amunt» diuen *muntar*, i anoto frases com *muntār a les coves* a Estubeny, Salem i Alcoi. També a l'extrem Migjorn, on *Canyis* l'usa amb predilecció (p. 98); «vol que *muntem* als Falcons?» serra que domina el poble de La Romana (1963).

Muntada 'pujada, costa': «e-l Mas de la *Muntada*»,⁴⁰ bis, doc. del S. XII, Alt Cardener (PPujol, *DocVgUrg.*, 4.26, 28) (apel·latiu Ss. XIV-XV, *DAG.* i *AlcM*); «costa, ço és *muntada* o *boxada*: *clivus*» junt amb «una costeta o *pujadeta*: *clivulus*», OPou (*ThPu.*, 53, 54). Avui sobretot en toponímia (molts indrets dits *Les Muntades*, *La Muntada* en el Princ. Però en el Princ. el mantingueren en vigor alguns cercles tradicionals en llenguatge: «a la *muntada* a casa Cruylles --- lo cotxe ---», «el carrer --- desde la passeta a --- al costat de la Aduana de Mataró, per una rampa empedrada y un portal rodó al cap de la *muntada*, desde el qual a ---», B. de Maldà (*Col·l. B. V.*, 119; *Excurs.*, 64); «nasqué la que --- podem dir invenció artística més original dels temps moderns, la que donà a la pedra la mollesa y la *muntada* dels vegetals ---», MilàF (*O. Cat.*, Gili, 1879, p. 185).

Restà en vigor popular fins avui a Mallorca (segons el diccionari Aguiló); en el Ross., aplicat a carrers en costa (*la Muntada* d'En Falguera, dins el poble de Paçà); «la Pedra-Dreta és dalt d'una *muntada* de la

ruta de Ribesaltes», StEsteve del Monestir; «la *Mala-Muntada*» cap al Pla de l'Alba (Roca d'Albera); i en zones val. rurals: *la muntada* --- *la baixada*, descrivint un camí a Vinaròs (1961).

Muntant 'grossa espasa' [1575]: «*montant*: ingens gladius; jugar del *muntant*: ingentem gladium ambabus manibus gerere», OPou (*ThPu.*, 172); «ve cap-baix d'una batalla - on la seva host ha perdut / --- / torna amb la veu escanyada - i amb son llarg *muntant* esmús», MrnAguiló (*Antol. Poët.*, 1975): no se sap per què *AlcM* afirma que és un mot pres del castellà, on *montante* no apareix fins c. 1680; i, derivant d'un verb d'ús escàs i poc genuí en cast., el que és probable és que sigui aquesta llengua que la manllevà de la nostra, com tants noms d'armadura (V. llista en *morriò MORRO*).

Muntant d'un bastiment [1805, Belvitges]: «A les creixentes ones sa immensa portalada / va obrint de pinten-ample de Gibraltar lo freu: / sos dos *muntants* de pedra fan lloc a la riuhada / y 'l front de Calpe, a trossos, serveix de marxapeu», *Ail.* VII, 1c. *Muntador* [Lacav.]; *muntadura*; *muntura*, del fr. *monture*; *muntament* [Lacav.]; *muntatge*. *Desmuntar* [Lacav.], en el baluard de les Drassanes «queden alguns 4 canons *muntats*, y en los altres vuy dia no n'hi ha, fora de una culumbrina *desmuntada* a un cantó ---», B. de Maldà (*Excurs.*, 4); *desmuntador*, -*tament*. *Desmunt* [1905, Bulbena].

DERIV. substantiu de *munt*: *Munteguera*. *Munter* 'munt, pilot' pall.: *monié* 'munt (de guix)' (Violant, Flamicell, *Enfornadors*, BCEC XLVII, 16); *munyé* 'pilot d'herba dallada, en el prat', Cardós i Vall Ferrera (1933-4), amb el diminutiu *munyarçons* a Àreu. *Muntera*: «a la Cova de les Agüelles s'hi veu una *munyéra* de sirro (cagallons) que elles hi deixen», Llessui (1964); «una *muntera*: un pilot d'adob fertilitzador; -teres de trumfes, préssecs, peres i pomes» a Ponts (Montanyà, *Top. Mèd.*, 133, 142); *munterar l'herba* 'apilar l'herba dallada' Estaoen de Cardós (1934), *amonterar* Flamicell (parlant de llenya o feixines) (Violant, l. c.).

De *munter*: *munterol* (*mo-*), sobretot toponímic; *munterúll* 'turonet' ross. (Montalbà, 1960); «Veste és a vegades presa per la terra; és, a vegades, per lo foc --- a vegades és dita terra per imaginació, axí con un *munturull* de terra», fi S. XIV (*BABL* VII, 254). El *Tossal de Munturull* és un dels més alts de la carena que separa Andorra del Baridà. Cap al Priorat *munçerúll* (Vinebre) en sentit semblant *munçona* f. 'turonet arrodonit' (Vilella Baixa, 1935), hi ha el topònim *Munxelló*, tossalet prop d'Escornalbou, que semblen formes mossàrabs (*LleuresC*, 203, 204) provinent aquest de MONTICELLUM, l'anterior potser d'un *MONTIONE, i el primer com a encreuament d'aquests amb *monterull*. En diversos punts s'empra simplement *montet* (Benissa; «què és les Clapisses? - és un *mon-tét*» Canet lo Roig.). *Muntitxol*, -*itjol*. *Muntinyol*.

Montinya és el nom de la duna a la costa ross. Així ho sento en ús viu, al Barcarès, Clairà, Pià i Sant Cebrià (1960) que tot i figurar en una cançó popular, no